

a riešený na horizontálnej úrovni na viacerých katedrách ako do seba zapadajúci skladobný systém, alebo ako grant v ateliéri profesora v zmysle vertikálneho riešenia. V tejto alternatíve by mohli byť do ateliéru prizývaní špecialisti, aby viedli riešenie určitých špecifických problémov. Na čele takéhoto ateliéru by mohol stáť aj kolektív riešiteľov, ktorý grant získal. Granty bývajú zvyčajne rozplánované na tri roky, počas tohto obdobia by mali študenti dostatok možností okrem vedeckej práce osvojiť si i predpísané učivo aplikované na riešenie konkrétneho problému, zoznámili by sa priamo s potrebami praxe a s jej prioritami, ktoré si vyžadujú riešenie, naučili by sa jednať s investormi, obhajovať svoje stanoviská, a zdôvodňovať svoje návrhy. Bližšie prepojenie výskumnej a pedagogickej činnosti potrebuje premyslené manažérske zásahy, ak má táto činnosť prinášať aj iné ako nehmotné efekty. Aj v tomto prípade je potrebný prechod od empirie k vede od riadenia na základe skúseností k vedeckému riadeniu.

*

Ing. Anna Holmanová, CSc.,
vedecká tajomníčka FA STU

RESEARCH ACTIVITIES IN THE ACTIVITIES OF A UNIVERSITY TEACHER

By Anna Holmanová

The opening of research to manufacturing is manifested by better dynamics and better way of life but also brings pressure to increase the educational potential. The school system has always been the dominant factor in education. It has always been expected to give flexible reaction to the dynamics of scientific knowledge and its application in practice. The academic freedoms guaranteed by law enable teachers to choose the contents and form of his/her pedagogical and research topics without limitations. The only criterion is quality and the only limitation is financial. The focus has been gradually shifted to the competitive environment of the grant system, which impacts education through the application of achieved results and cooperation of students with their research work. The financial effects of research work are hardly possible to reach without good management.

Ľubomír Horník

VÝUČBA KINEMATOGRAFICKÉHO ZOBRAZOVANIA NA FA STU

Univerzálnosť architektov je historicky známa (napr. Jan Kříženecký, priekopník českej kinematografie, J. Ivens, A. Cavalcanti a iní). Školy, ktoré netrvali tvrdošijne na úzkej špecializácii a "učili" svojich študentov "myslieť" koncepčne

a v súvislostiach s príbuznými odbormi, sa vždy mohli pochváliť širokým uplatnením absolventov. Školy architektúry v rozličných obdobiach, niektoré viac, iné menej, pripravovali študentov interdisciplinárne - so širokým prehľadom. (Alebo to prinášala "všeodbornosť" samotnej profesie?)

Otázka "šírky prehľadu", alebo rozsahu vedomostí, ktorými vybaví škola absolventa, by mala priamo-úmerne korešpondovať s praktickými okolnosťami, s ktorými sa môže mladý architekt stretnúť nielen vo svojej profesii, ale v živote všeobecne. Reinterpretácia profilu absolventa architektúry by teda mala smerovať k jeho univerzálnosti a schopnosti obsiahnuť všetky nové metódy, s ktorými postupne v praxi príde do kontaktu. Súčasne interdisciplinárne vzdelávanie študentovi už na škole postupne umožňuje oboznámiť sa s odbormi, ku ktorým by sa vlastne ani nedostal a naznačuje mu variabilnosť v profesijnom uplatnení.

V didaktickom procese by nemalo ísť ani tak o "naučenie", ale o prípravu, o účinný rozvoj tvorivej aktivity v každom študentovi. Nesmieme zabúdať ani na relativitu vedomostí - čo bude potrebné vedieť v budúcnosti, čo i len blízkej, pri neustále sa meniacich spoločenských a hospodárskych podmienkach? (Kontinuálny stav po rekonštrukcii a pred novou rekonštrukciou študijného programu.) Bude potrebovať absolvent zajtra to, čo ho dnes naučíme?

Zjednodušene by sa smerovanie prípravy študenta architektúry mohlo charakterizovať štyrmi vyváženými rozmermi: architektúra - urbanizmus - cudzie jazyky - umelecko-humanitná základňa.

Z praktickej potreby otvoriť študijný program aj pre disciplíny iných umeleckých odborov, vznikol 1. júna 1993 na Fakulte architektúry Kabinet videotvorby. Viem, že mnohým pedagógom sa vtedy zdal tento počín dekana Špačka nepochopiteľný. Dost' ťažko chápali, že s univerzitným zameraním STU vstupuje aj do študijného plánu školy viac humanitného zamerania, viac univerzálnej tvorivosti a širšieho vedomostného záberu.

Jednou z prvých úloh kabinetu bolo - vytvoriť učebný predmet, v ktorom by sa študenti oboznámili s estetikou filmu, naučili sa narábať s kamerou a spracovávať videozáznam.

Musím priznať, že to nebolo ľahké. Mal som dlhoročnú prax v televízii a Krátkom filme, no nemal som veľké skúsenosti s pedagogickým pôsobením. Uvedomoval som si tiež, že nebudem pripravovať budúcich režisérov, kameramanov ani dramaturgov - aj keď dnes už tieto možnosti nevyklúčujem.

Voliteľný predmet Videotvorba, ktorý vznikol po mnohých konzultáciách a poradách s kolegami architektami a ktorému som trochu rozšafne hovoril "malá FAMU", prilákal v letnom semestri 93/94 vyše dvadsať poslucháčov. Väčšina z nich splnila prvú podmienku zápočtu - natočiť si svoj vlastný videozáznam ako semestrálnu prácu.

Okrem základov filmovej estetiky, v ktorej dominovali výrazové prostriedky filmu a videa, študenti vnikali do podstaty filmárskych profesií - dramaturgie, réžie, kamery a strihu. Navyše dostali elementárne základy z videotekniky - princípu telemagnetického záznamu a jeho spracovania.

Na začiatku výučbu zabezpečoval okrem mňa aj elektrotechnik, s ktorým sme bez väčších problémov zvládli nielen prednášky a cvičenia v plenéri, ale aj seminárne práce, ktoré u nás znamenajú osobný prístup a kontakt so študentom nepretržite až do finálnej etapy - uceleného videodokumentu.

Možno sme boli aj trochu nároční v skúšobnom a zábehovom semestri, lebo na zimný semester 1994/95 sa prihlásilo len desať študentov. V ďalšom semestri som musel upraviť spôsob kontaktu so študentmi, lebo kolega elektrotechnik odišiel zo školy a jeho nástupca už nemal oprávnenie na vyučovanie. Prejavilo sa to v zúženej možnosti realizovať videozáznamy všetkým študentom, poslucháčom predmetu Videotvorba. Čiastočne sa to odrazilo aj na cvičeniach - k praktickým postupom a figl'om nakrúcania sa dostali až študenti, ktorí si našli priestor v časovom tlaku hlavných predmetov, osobitne ateliérovej tvorby. Riešil som to tak, že som usmerňoval študentov k nasnímaniu akejkoľvek dokumentácie, resp. ilustrácie k seminárnemu projektu v hlavnom predmete - ateliérovej tvorbe. Študenti však zďaleka nevyužili túto možnosť v takom rozsahu, ako som predpokladal. Väčšinou mali tendenciu z architektúry akosi uniknúť. Potešiteľné však bolo, že absolventi Videotvorby sa často vracali do Kabinetu, aby si už vo vyššom ročníku, napríklad v šiestom, nasníмали videozáznam k diplomovému projektu. Tieto skúsenosti ma priviedli k návrhu, zaradiť predmet Základy videotvorby do nižších ročníkov, aby študenti mohli vo svojom štúdiu neskôr využiť možnosti, ktoré im Kabinet videotvorby ponúka.

Na základe týchto tendencií vznikol aj predmet Audiovizualizácia architektonickej tvorby. Je vlastne pre študentov, ktorí absolvovali Základy videotvorby a majú záujem ďalej využívať videozáznam pri svojom štúdiu - hlavne pri ateliérovej tvorbe a diplomových projektoch, zoznámiť sa s metódami animovania, trikového snímania a spracovávania videozáznamu. Tu je mimoriadne dôležitý individuálny prístup k študentom podľa špecifčnosti témy a jedinou podmienkou zápočtu je realizovaný videozáznam.

V súčasnosti s Katedrou priemyselného dizajnu sme sformovali v školskom roku 1995/96 metodiku povinného predmetu pre 5. ročník - Techniky vizuálnej komunikácie. Jeho zámerom je analyzovať masmediálne prostriedky využívajúce k svojmu vyjadreniu hlavne obraz - fotografiu, film, video a poukázať súčasne na ich spoločný výtvarný základ. V súčasnosti prebieha metodická a organizačná prestavba predmetu.

Pri hodnotení doterajších pedagogických skúseností môžem konštatovať, že predmety Videotvorba, alebo Základy videotvorby sa uviedli a získali dobré meno v študentskej obci. Usudzujem tak podľa mimoriadne veľkého záujmu študentov štvrtého ročníka za posledné dva roky. Zvýšený záujem o predmety je na jednej strane potešiteľný, ale na druhej strane je problém prostredníctvom jedného učiteľa zvládnuť učebný proces v plnom rozsahu bez ujmy na kvalite. Veľký počet študentov súčasne vytvára priestor pre účinnejšie uplatnenie ďalších metód pri rozširovaní tvorivých schopností študentov, ktoré môžu uplatniť v praxi ako budúci architekti, výtvarníci, umelci, ale aj manažéri a prípadne aj technici. Na zdôraznenie si dovoľím odcitovať niektorých kolegov, architektov - pedagógov: "...náš absolvent by nemal byť architektonický fachidiot, ale architekt, schopný obsiahnuť všetky nové metódy, s ktorými sa stretne v praxi, architekt s rozdráždenou tvorivosťou, výtvarným a sociálnym cítením podloženým znalosťami, ale aj náležitou technickou orientáciou..."

Kinematografické zobrazovanie a videotvorba bude tiež skromnou súčasťou homogénnej banky znalostí, ktorú si poslucháč vybuduje v priebehu štúdia a ktorá mu možno v živote pomôže k novej orientácii.

Akým smerom teda pomknúť výučbu kinematografického zobrazovania na fakulte? Aké možnosti má pri tom Kabinet videotvorby a fotografie?

Pri zabezpečovaní náročnej výučby je najväčším problémom archaické technické zariadenie, ktoré neposkytuje veľké možnosti tvorivého rozletu - ani pedagógom, ani študentom. Sťažuje to aj absencia technika, ktorý by dokázal zastaraný arzenál udržať v prevádzke. (FA nemá jediného údržbára, odborníka elektrotechnika na slaboprúd, ktorý by obhospodaroval dnes už početné vybavenie elektronických prístrojov - televízorov, videorekordérov, magnetofónov a pod.)

Doterajšia prax naznačila možnosti intenzívnejšieho prepojenia odbornej prípravy študentov s výučbou kinematografie.

Veľmi účinnou sa zdá cesta vytvárania priestoru pre intenzívnejší pohyb fantázie iniciovaním imaginárnych obrazov a predstáv, ktoré sa skrývajú pod povrchom skutočností a ktoré našli svoj výraz vo forme videoartu. Videoartové diela využívajú tradičné kinematografické prostriedky netradičnou formou - tým sa videoart stáva novým druhom umenia. Svojimi širokými možnosťami je prístupný aj tvorcom so skromnejším vybavením. Dokonca môže napomôcť rozvoju aj ďalších prostriedkov vyjadrenia, na ktoré technicky dobre vybavený autor nemyslí. Forma videoartu umožňuje vyjadriť svoje pocity a názory na okolitý svet - môže byť intímnou výpoveďou, subjektívnym pohľadom, pozitívnu, resp. negatívnu reakciou na realitu života. Pre mladých ľudí a zvlášť študentov umeleckej školy, za ktorú

pokladám aj našu fakultu, je táto možnosť nielen osobne zaujímavá, ale aj profesionálne a umelecky prítiaživá. Transkripcia iluzívneho priestoru do "reálneho", kinematografického obrazu, bude účinnou a pôsobivou formou rozvíjania tvorivých vlastností študentov.

V ďalšom skvalitňovaní metodiky výučby kinematografického zobrazovania upriamime pozornosť na doplnenie predmetu Architektonická kompozícia formou krátkych praktických zadaní (etúd) na koncipovanie kinematografického obrazu, čo určite posilní priestorovú predstavivosť študentov.

Mobilita je neodlučiteľnou súčasťou stabilného a stabilné súčasťou mobilného. V intenciách tejto poučky budú prebiehať praktické cvičenia v predmete Základy videotvorby. Ich témami bude expresívne vyjadrenie škály hodnotových vlastností architektonickej kompozície formou bipolárnych dvojíc (harmónia - disharmónia, napätie - pokoj, monotónnosť - rozmanitosť a pod.)

Určitým vývojom prechádza aj príprava videozáznamov pre potreby katedier, či už v pedagogickom pôsobení (ako informácia pre študentov o určitej forme štúdia), alebo v prezentačnom účinkovaní. Svoju tradíciu majú videodokumenty z medzinárodných workshopov a príležitostné reportáže z významnejších podujatí (návštevy zo zahraničia a pod.). Uryvky z niektorých máte možnosť vidieť cez prestávky v našej projekcii. Aj keď úspechy našej propagačnej tvorby v zahraničí (Paríž, Zürich, Montpellier, Praha, Krakov, Budapešť, Viedeň) sú neodškriepiteľné a možnosti spracovania architektonických tém na videozáznam vyvolávajú u zahraničných kolegov dokonca závišť, predsa väčšiu efektívnosť vidíme skôr v príprave videozáznamov ako učebných pomôcok. Nielen na uľahčenie a názornosť pri výučbe, ale aj na demonštrovanie spôsobu použitia videa v architektonickej praxi. Príprava pomôcky však vyžaduje nevyhnutne určité nasadenie objednávateľa - či už časové, informačné alebo vedomostné. Preto sa tieto záznamy rodia len veľmi ťažko...

Východisko vidíme v prehĺbení spolupráce s ťažiskovými katedrami. Je nevyhnutná a očakávame ju. Ak sme za experimentálne tendencie našej fakulty (čo by malo byť prirodzené), za hľadanie nových prístupov cez interdisciplinárne posilnenie študijného programu v duchu nového ponímania štúdia, s cieľom skvalitniť vybavenie absolventa architektúry a jeho orientáciu aj v nehmotnom prostredí, musí nám to byť samozrejmé. A s tým súvisí aj vytvorenie rovnocennej plochy onoho "štvrtého rozmeru" ku kmeňovému arzenálu odborných predmetov v študijnom programe.

*

Mgr. Lubomír Horník, FA STU,
Kabinet videotvorby a fotografie

EDUCATION OF CINEMATOGRAPHY AT THE FA STU

By Lubomír Horník

The Cabinet of Video Production was established in June 1993. In the pedagogical process it is in charge of the subjects of Videorecording and Audiovisualisation of the subject Architectural Creations. Except for the bases of the film aesthetics (expressive means of film and video), the students get involved in the other film professions (film directing, film production). In the studio they are being taught how to make documentary films, illustrations to the designs of their studio work or videoclips. There are different subjects for Design as a branch of study, such as: The Techniques of Visual Communication and Audiovisualisation of Design Creation. For all the other departments, The Cabinet of Video Production makes advertising and informative announcements of important events and video materials for teaching. A deepening cooperation with the other departments is an important assumption for further visualisation of the architec- tonic creation as well as for the interdisciplinary skills of the FA STU graduates.

Ján Kavan

OBSAH A METODIKA VÝCHOVY K VNÍMANIU URBANISTICKÝCH PARAMETROV ARCHITEKTÚRY

I. VZŤAH URBANIZAČNÉHO PROCESU A ODBORNEJ VÝCHOVY ARCHITEKTOV

V súlade s anotáciou ponuky svojho príspevku na Pedagogickú konferenciu FA STU a bezprostredne nadväzujúc na "impulzný" referát prof. Trnkusa chcem sa pokúsiť oboznámiť širšiu akademickú verejnosť s dôvodmi nášho dlhodobejšieho úsilia na Katedre urbanisticko - architektonických súborov o väčší priestor pre urbanistickú dimenziu architektúry na FA STU. V rámci toho si myslím, že bude treba širšie pripomenúť problémy vzťahu:

- 1) - urbanizačných procesov, ich podielu na súčasnom stave urbanizovaného životného prostredia v štádiu prebiehajúcej transformácie spoločenských podmienok a rozbehu novej investično-realizačnej metodiky
- 2) - a ich priemetu do súbežného vývoja a úloh architektonického či urbanistického školstva s konkretizáciou na našu fakultu. Pre tento zámer považujem odvodene za správnu tézu o potrebe až naliehavosti maximálnej koncentrácie na usmerňovanie potenciálu fakulty pre opätovné získanie rovnováhy v dnes asymetrickom modeli vzťahu študijných a vedných odborov A + U.

V súvislosti s tým je vhodné si uvedomiť, že metódy rozmýšľania i naše skutočné manko pri